

Yegâh Peşrev

Ney

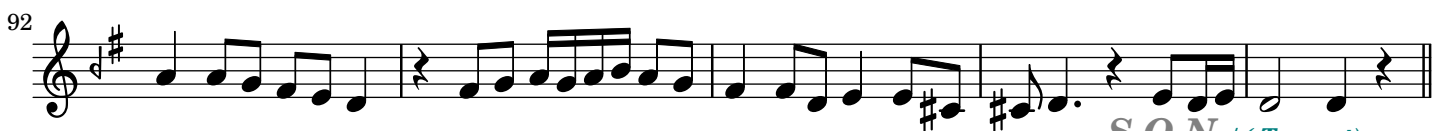
Neyzen **Salih Dede**

Usûlü : **Sâkîl** [48/4]

1. *Hane* / (*Hane-i Evvel*) / (*Serhane*)

3. Hane / (Hane-i Salis)

SON / (Temmet)

Neyzen

Salih Dede

[1818 (?) - 1888]

İstanbul'da dünyaya geldi. Mehmet Suphi Ezgi'nin Ahmet Irsoy'dan naklen yetmiş yaşlarına kadar yaşadığını kaydetmesi dikkate alındığında (Nazari-Ameli Türk Musikisi, I, 139) onun XIX. yüzyılın ilk çeyreği içerisinde doğmuş olduğu söylenebilir. Bu konuda çeşitli eserlerde rastlanan tarihler arasında 1818 yılı daha kuvvetli bir ihtimal olarak görülmektedir. Neyzen Yûsuf Paşa'nın üvey amcası olan Sâlih Dede, Mevlevîye tarikatına bağlı bir ailede yetişti ve bu tarikatta çile çıkarıp dede unvanını aldı. Müsikide ilk bilgileri ve ney üflemesini mevlvihâne ağabeyi Said Dede'den öğrendi. İstanbul mevlvihâneleri Sâlih Dede Efendi'nin hayatında önemli rol oynadı. Beşiktaş Mevlvihânesi, bu mevlvihâne Maçka'ya nakledilince Maçka Mevlvihânesi, oradan Eyüp'te Bahariye'ye nakledilince Bahariye Mevlvihânesi ve bu arada Kasımpaşa Mevlvihânesi neyzenbaşılıklarını yaptı. Güçlü bir ney icracısı diye tanınan Sâlih Dede, Türk müsikisi bölümü sonradan kurulan Muzika-yi Hümâyûn'a neyzen olarak girdi (1840) ve burada ney hocalığı ve icracılığı görevlerinde bulunarak kaymakam (yarbay) rütbesine kadar yükseldi. Kaymakam olduğu için Sâlih Bey diye tanındı. Abdülmecid döneminde fasıl heyetinde çalışmasının ardından Abdülaziz'in tahta çıkmasından az önce kadro kısıtlaması sebebiyle emekliye ayrıldı. Kaynaklar, vefatıyla ilgili olarak Suphi Ezgi'nin tahmini olan 1888 yılını vermektedir de M. Nazmi Özalp herhangi bir kaynak göstermeden onun 17 Eylül 1887 tarihinde öldüğünü söylemektedir (Türk Müsikisi Tarihi, I, 585). Sâlih Dede Efendi Kasımpaşa Mevlvihânesi'nin mezarlığına defnedildi (a.g.e., a.y.). Muzika-yi Hümâyûn hocalarından olduğu için babası ve ağabeyi gibi şeyh olamamıştır. Özellikle peşrev ve saz semâileriyle tanınan Sâlih Dede, XIX. yüzyılın en güçlü saz müsikisi bestekârlarından olan Tanbûri Büyük Osman Bey'den sonra bu sahada en başarılı sanatkârlardan kabul edilmiştir. Sâlih Dede ayrıca iyi bir ney hocası idi; dönemin meşhur ney virtüözlerinden olan Şeyh Hüseyin Fahreddin Dede'nin ilk ney hocasıdır. Nota yazısı gayet okunaklı olup iyi bir notist idi. El sanatlarıyla da meşgul olduğu anlaşılan Sâlih Dede, İbnülemin Mahmud Kemal'in verdiği bilgiye göre çok güzel karagöz tasvirleri yapardı (Hoş Sadâ, s. 285). Türk müsikisinin birleşik makamlarından güldeste makamını terkip etmiş, ismini koymadığı bu makamın adı sonradan Hüseyin Sadettin Arel tarafından konulmuştur (Nazari-Ameli Türk Musikisi, IV, 245). Sâlih Dede'nin bu makamdaki muhammes peşreviyle saz semâisi bugüne ulaşmıştır. Devr-i kebir peşrevlerinin bir kısmı dinî olan ve Nakşi Mustafa Dede'den sonra şedd-i araban Mevlvî âyini besteleyen Sâlih Dede daha çok din dışı eserler vermiştir (a.g.e., I, 139). Zamanımıza kaç eserinin ulaştığı konusunda farklı bilgilere rastlanmaktadır. Yılmaz Öztuna onun bir Mevlvî âyini, on beş peşrev, sekiz saz semâisi, bir oyun havası ve üç şarkı olmak üzere yirmi sekiz bestesinin listesini vermektedir (BTMA, II, 258). Sabâ ve uşşak saz semâisi, güldeste peşrevi ve saz semâisiyle hicazkâr peşrevinin notalarına Suphi Ezgi eserinde yer vermiştir (Nazari-Ameli Türk Musikisi, I, 138-139, 172-173; III, 22-24, 46; IV, 246). Sâlih Dede Efendi'yi XIX. yüzyılın sonlarında yetişmiş neyzenbaşı ve semâzen Yozgatlı Deli Sâlih Dede Efendi ile karıştırmamak gerekir.

Kaynak :
<https://islamansiklopedisi.org.tr/salih-dede-efendi>

Sâkil Usûlü

*) 48 zamanlıdır.

*) Başta bir 4 zaman sonra bir 6 zaman yine bir 4 zaman sonra üç tane 6 zaman ve nihayet dört tane 4 zamandan veya başka bir deyişle; başta bir Sofyân sonra bir Yürük Semâi, yine bir Sofyân, sonra üç tane Yürük Semâi ve nihayet dört tane Sofyân'dan yapılmıştır (4+6+4+6+6+6+4+4+4+4=48).

*) 48/4'lük ikinci ve 48/2'lik mertebeleri kullanılmıştır. 48/4'lük ikinci mertebeye Sakil, 48/2'lik Ağır mertebeye de Ağır Sâkil adı verilir.

*) Pişrev, kâr, beste gibi büyük formalar da kullanılmıştır. Bu usûlle ölçülmüş bestelerde zeminhane 1 usûl, miyanhane 1 usûl olmak üzere bütün bestenin tümü 2 usûldür. Her mısra da 1 usûl ile ölçülür. Demek ki, zeminhane 1 usûl ile bestelenmiş bir mısra miyanhanede 1 usûlle bestelenmiş bir mısra olmak üzere eser bestelenmiş bir mısra olmak üzere eser bestelenmiş olur. Terennümler usûlün son 4 zamanı içinde yapılır ve gayet kısadır. Mısra sonlarından alınmış kısım da yoktur.

Sâkil Darb Usûlü

[48 / 4] mertebesi

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 3 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 4 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 7 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 8 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 9 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 10 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 11 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 12 . Darb : (Düm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 13 . Darb : (Tek) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 14 . Darb : (Te) / [1/4 Zamanlı ve Zayıf]
- 15 . Darb : (Ke) / [1/4 Zamanlı ve Zayıf]
- 16 . Darb : (Düm) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 17 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 18 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 19 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 20 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 21 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
- 22 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 23 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 24 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
- 25 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 26 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 27 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 28 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 29 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 30 . Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 31 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 32 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 33 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 34 . Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 35 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 36 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 37 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 38 . Darb : (Ta-Aa) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 39 . Darb : (He-Ek) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 40 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 41 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 42 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 43 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]